

A keresztény egyházak feladata a mai válságos időkben.

Válságon valamely súlyos beteges állapotot értünk, amely állapot után két fordulat következhetik: vagy meghal a beteg vagy javulás áll be állapotában, ami után a beteg szervezet összeszedi magát s akárhányszor megerősödve és megfiatalodva kezd új életet. Ilyen válságos állapot nemcsak a testi, hanem a lelki világban, a politikában, az egyházban, az államban s egy egész kor szellemében előállhat.

Ha orvost hívatnak a válságos állapotban levő beteg ágyához, annak legelső feladata, hogy a betegség mibenlétét vagy orvosi nyelven szólva a diagnózist megállapítsa. A helyes diagnózis a legelső lépés a gyógykezeléshez. Nekünk is, ha korunk válságos állapotán segíteni akarunk s azt jó irányban akarjuk befolyásolni: akkor első feladatunk a diagnózis megállapítása.

Nem könnyű dolog egy kor szellemét meghatározni. Különösen annak, aki benne él a kort jellemző áramlatokban. Vagy egyoldalúság vagy elfogultság terelheti téves irányba ítélete meghozatalában. Mint a képeket, úgy a korokat is bizonyos távolságból nézve, ítéelhetjük meg helyesen. Azonban mégis a külső tünetek alapján következtetést vonhatunk a kor általános szellemére.

Melyek hát azok a külső tünetek, amelyek a mi korunkat különösen jellemzik?

A mai kor emberének lelke mindenk fölött az *anyaghoz* van forrva. Bár a tudomány már túlszárnyalta a materiáлизmus korát s a lélek jogait és értékeit kész elismerni és méltányolni, de a mindennapi életben még mindig, sőt inkább, mint valaha, az anyag az a központ, mely körül gondolataink forognak s amelyhez cselekedeteink igazodnak. Itt nem csupán a pénz hatalmára gondolok, amely, mint a fény az éjszakai lepkéket, úgy vonza magához az embert, amelyért a mai kor gyermeke áruba bocsátja hitét, jellemét, becsületét, — föláldozza lelke nyugalmát, családi

boldogságát; hanem gondolok különösen azokra az egyéni eljárásokra és társadalmi mozgalmakra, amelyek csak a holt anyagra tudnak és akarnak építeni. Ilyen holt anyag a *betű is*. A betű csak eszköz, melynek hivatása az, hogy a lélek kincseit megrögzítse s közforgalomba hozza. Haszna és áldása felbecsülhetetlen, amíg túl nem értékeljük s eszközi mivolta helyett lényegnek nem tekintjük. Mert, amíg egyfelől szárnyakat kölcsönöz a gondolatoknak, addig másfelől bilincseket is lehet kovácsolni belőle, amelyek akadályozzák a lelket szabad mozgásában. A betű nem csak életet és világosságot terjeszt, hanem öl és gyilkol is, ha visszaélünk vele. Ilyen gyilkos szerszámmá válik a betű azok kezében, akik a valóság elferdítésére, az igazság kigúnyolására, a sötétség terjesztésére s a lélek szabadságának megsemmisítésére használják. A mai ember pedig az ideges rohanásban nem sokat gondolkodik, nem keresi az önálló és egyéni utakat, hanem azt nézi, hogy mi van megírva. Így lesz a lelkiismeret is a józan bejártás helyett a betű az élet rugója, a cselekedetek irányítója. Mint a nyáj a kolompos után, úgy tolong a sokaság vakon egy-egy erőteljesebb egyéniség szava és írása után. Az ilyen lélek nélkül való tömegek nem tudnak az anyag világán fölülemelkedni s ezért örömmel ragadják meg azokat az anyagi eszközöket, amelyek életük irányát meghatározzák. Ebben van az oka és magyarázata annak, hogy a mai időben minden újonnan felkapott jelszó körül olyan sokan csoportosulnak: hogy minden értelmetlen és az emberiség egyetemes céljától elütő ferde irányzatnak annyi híve és követője akad, hogy mennél értelmetlenebb valami, a tömeg annál inkább lelkesül érte. Ma a gondolatokat és eszményeket nem önmagából termeli ki az ember, hanem könyvekből és írásokból meríti. Ezért nem tud szárnyakra kelni s a betűk börtönéből az élet világosságába kijutni.

Ha az egyes ember a külső anyagi világ szolgája: az egyházi és társadalmi egyesületek annál inkább a külső formák uralma alatt állanak. Ahol emberek élnek és dolgoznak, ott emberi intézményekre, emberi keretekre is föltétlen szükség van. Azonban mindezek csak üres buboréknak tekinthetők, ha nincsen bennük lélek. Már pedig ma mit tapasztalunk ebben a tekintetben? Azt, hogy írott törvényekkel akarjuk az erkölcsi törvényeket helyettesíteni. Talán soha annyi törvényt nem hoztak, annyi szabályt és előírást nem készítettek, mint ma. Mit bizonyít ez? Azt, hogy az

ember erkölcsi érzése nem működik elég hathatósan, hogy a saját lábán járni nem tud, hogy büntetéssel és más kényszerítő eszközökkel kell reáhatni, hogy jobb énjét kövesse. Már pedig, ahol a vallás lényegét a dogmákba akarják zárni; ahol az erkölcs törvényeit paragrafusokkal akarják biztosítani; ahol az államok rendjét a puszta törvények által akarják fenntartani: ott nem lesz sem igaz va lás, sem igazi erkölcs és nem lesz biztonságban az állam rendje. Lelki tényezők s ezek összeműködése állíthatja helyre az élet megzavart összhangját.

Az anyagnak eme túlzott uralma jut kifejezésre a *szocialista* mozgalmak nagy részében is. A történelmi materializmus, amint neve is mutatja, teljesen az anyagi világra kívánja felépíteni az emberiség boldogságát. Az anyagi javak új elosztása, a jelen társadalmi rend megváltoztatása, a tőke szabályozása stb. volna az a fundamentum, amelyen az emberiség jobb jövője felépülhetne. Ez az irány valóban megmozgatta a tömegeket. Szép reményeket ébresztett. E reményektől vitetve, milliókat szakított le azokról a hagyományokról, amelyeken felnövekedtek. Milliók tértek új útra abban a boldog hitben, hogy ezeken eljuthatnak az ígéret földére. Azonban az anyagiakba vetett hit és reménység szörnyű csalódásokat hozott. Nagy kiábrándulás következett. A nagy ígéretek nem váltak be. Az elhagyott lelki javakért a kiábrándulás lett a jutalom. Mert a lelki javakat semmi sem pótolhatja.

Ma az egész világot a béke vágya hatja át. A nép, a tudósok, a politikusok... mindenki a békét óhajtja s a békéről beszél. Mégis, tán soha sem voltunk távolabb a békétől, mint most. Mert mi a béke? A lelkek összhangja. A népek testvérisége. A szívek nyugalma. Az élet szabadsága és biztonsága. Az emberi jogok tiszteletbentartása. Az igazság és szeretet föltétlen uralma.

Az igazi béke nem a fegyvereken és a fegyverkezésen, hanem lelki tényezőkön nyugszik.

A nemzetköziség nem erény. A szociálizmusnak amaz anyagi jelmondatát: „Ahol jól van dolgunk, ott van a hazánk“ — határozottan elítéljük. Ez ellenkezik emberi természetünkkel, amely az egész világot be nem foglalhatja. Csak egy kis kör az, amit sajátunknak mondhatunk. A kis körön belül kell keresnünk és megtalálnunk földi boldogságunkat. E kis kört, melyet hazánknak nevezünk, önzetlenséggel és önfel-

áldozással kell szeretnünk, mert mint az édesanya gyermekeit, ez véd és ez gondoskodik testi és lelki szükségünkről. Azonban, amint szerethetjük az édesanyánkat anélkül, hogy más édesanyákat megvetnénk, vagy gyűlölnénk, éppen úgy szerethetjük hazánkat anélkül, hogy a mások hazájára féltékeny vagy irigy szemekkel tekintenénk. Isten akarata, hogy különböző fajok és nemzetek éljenek a föld kerekén. Isten akaratát teljesíti, aki a saját fajtát és nemzetét szereti, de Isten akaratát ellen lázad fel az, aki gyűlöletet táplál a más faj és nemzet ellen. Az önzés és gyűlölet bármilyen célból tör ki az ember lelkéből, mindenképpen erkölcstelen s a köz javának hátrányára van.

Már pedig csak önzésen és gyűlöleten alapszik a nemzeti eszmének az az elfajulása, amely másokat megvet és lekicsinyel, amely elbizakodottságában magát Isten „választott“ népének tekint s minden más nemzetet megvet. Öszhang csak ott van, ahol az emberek mérsékelni tudják magukat. Az elvadult és elfajult indulatokból csak kaosz és zűrzavar keletkezhetik.

- Az elősorolt külső tünetekből, melyeket még szaporíthatnánk, megállapíthatjuk korunk szellemét. Ez a kor a láthatót, a kézzel foghatót tekinti mindenben az egyetlen alapnak, amelyre építeni lehet. Ezért keresi a boldogságot a pénzben, az igazságot a többségben, a rendet az írott törvényekben, a békességet a fegyverekben, az érzéseket a vérvizsgálatban és így tovább. Mintha Isten, lélek, hit, hűség, szeretet, becsület, testvériség, lemondás és önfeláldozás nem is volna, mintha eme láthatatlan lelki és erkölcsi javak végleg kipusztultak volna erről a földről. Erre talál Ezsaiás klasszikus megállapítása: „Nem az én gondolataim a ti gondolataitok és nem a ti útaitok az én útaim, így szól az Úr! Mert, amint magasabbak az egek a földnél, aképpen magasabbak az én útaim útaitoknál és gondolataim gondolataitoknál“. Ezsaiás 55. r. 8—9. v.

Az a kérdés, hogy korunk emez általános irányzatával szemben tehetnek-e valamit a keresztény egyházak, s ha igen, mit? De mielőtt e kérdésre felelnénk meg kell állapítanunk, hogy mi a kereszténység? Mert e körül a kérdés körül is sok zavar és

félreértés van a mai korban. Vannak, akik erénynek és szellemi felsőbbségnek tekintik a kereszténységet. De az ilyenek is különböző magyarázatát adják a szónak és különböző dologban látják a kereszténység lényegét. Vannak, akik bizonyos hitvallások elfogadásában látják az igaz kereszténységet. Akik ezt a nézetet vallják, azok ismét felekezet szerint oszlanak meg s mindenik a saját felekezetét tartja kereszténynek. Az ezen kívül állóktól pedig megtagadja ezt a jelzőt. Ezek korunk szellemének megfelelően, a vallást is valamely látható alpra fektetik s lényegét valamely káté vagy hitvallás megtanulásában keresik. Pedig a tanulás és ismeret nem vallás. Az ilyen kizárólagos felfogásból származik az az elbizakodottság, amely az üdvösséget valamely tan elfogadásához köti s a maga felekezetét egyedül üdvözítőnek mondja. Így történik meg, hogy aki a lehangosabban dicsekszik keresztény voltával, az a legkevésbé keresztény.

De vannak olyan felfogások is, amelyek a kereszténységet nem érdemnek és kívá'óságnak, hanem lealázónak és megszegyenítőnek tartják. Itt nem csupán azokra az ázsiai felfogásokra gondolok, amelyek a kereszténységnek csak a vadhajításait és ferde kinövéseit látják s ezekre alapítják meggyőződésüket, hanem azokra is, akik a keresztény kultúrán növekedtek, de vagy földhözragadt gondolkozásukban vagy elbizakodott nemzeti gőgjükben akadályt látnak benne alantás céljaik eléréséhez. Ezért, mint elviselt ruhát szeretnék félrelökni útjukból. Mind a két felfogás a kereszténység lényegének félreismeréséből és felremagyarázásából származik.

Mi is a kereszténységet erénynek, kitüntetésnek tekintjük. Sok kiváló prófétét küldött Isten erre a világra, akik a saját koruk és népük kívánalmait és lelki szükségleteinek megfelelő vallást alapítottak. Azonban mindezek között az első helyre tesszük Jézust, a a názáreti prófétát. A világ különböző szebbnél-szebb vallásai között is a legszebbnek s az emberi lélek kívánalmait a legteljesebb mértékben kielégítőnek tartjuk a keresztény vallást. Azonban éppen azért, mert maga a vallás ilyen szép és emelkedett szellemet képvisel, azért a róla való felfogásunk is emelkedett kell, hogy legyen. Mi nem elégedhetünk meg azokkal a szűkkörű és kicsinyes felfogásokkal, amelyeket a különböző korok teológusai róla alkottak; nem azokkal a zsinati határozatokkal, amelyek a dogmák bilincsei közé zárták magasröptű szellemét. Mi, a lehetőleg

az eredeti kútforráshoz szeretnénk visszamenni s onnan meríteni az életnek azt a tiszta vizét, amelyet kereszténységben értünk. Mert szerintünk csak az lehet a kereszténység lényege, ami Jézus lelkéből származott.

Azonban nem könnyű dolog Jézus lelkéhez közel férkőzni. Ha azokat az írásokat olvassuk, amelyeket a keresztény egyházak teológusai írtak róla, könnyen olyan útakra tévedhetünk, amelyek nem hogy közelebb vinnének hozzá, sőt tőle eltávolílnak. Sőt magában a Bibliában is sok olyan dolgot találunk, ami ellen ő maga tiltakoznék elsősorban. Mint a bányásznak a kemény sziklák közül az aranyat, úgy kell nekünk is a bibliai legendák és mithoszok tömegéből kiválasztani azt, ami jézusi eredetű. És el kell tértünk attól a hagyományos módszertől, amely állandóan azt a kérdést feszegette, hogy ki volt Jézus. Míg e kérdés körül folyt a harc, addig a világ megfélemezett tanításainak szelleméről. Nekünk az ő erkölcsi eszményeit és vallási igazságait kell kihámozunk abból a hagyományos formából, amelyben a letűnt századok burkolták, hogy így lelkének közvetlen közelébe juthassunk.

Egy erős kősziklát, egy központi igazságot találunk a Bibliának róla közölt tudósításaiban, amely minden kétséget kizárólag újszövetségi jelentésében az ő lelkének termése. Ez az *Istenországa*. E körül a nagyszerű eszmény körül csoportosul minden tanítása. Ez az a mérték, amelyhez szabnunk kell az igazi kereszténységet. Ahol az Istenországa él és törvényei uralkodnak a lelkekben, ott van a kereszténység. Ahol ezekről megfélemeznek, ott legyen bár külső fény, művészi szertartás, világgraszoló hatalom, de nincs igazi kereszténység.

Mi is hát az evangélium szerinti Istenországa. Szó szerint egy olyan ország, amelyben Isten törvényei uralkodnak, ahol az emberek nem külső parancsra, hanem lelkiismeretük szavára hallgatva, teljesítik Isten akaratát. És mi az Isten akaratára nézve Jézus két főparancsolatot jelentett ki ú. m. „Szeresd az Istent teljes szívedből, teljes elmédből és szeresd felebarátodat, mint magadat“. E két parancsolatban benne van a törvény és a próféták. Az Istenországának tehát ez a két pontból álló törvénye van: Isten- és emberszeretet, vagy a mai nyelven szólva: vallás és erkölcs. Ennek a két parancsolatnak a körét és tartalmát Jézus részletesebben kifejtette hegyi beszédében és a világirodalomban páratlan példázataiban. Ezek szerint mind a val-

lás, mind az erkölcs a lélekből fakad. A valódi keresztény élet e lelki élet. A vallásnak és erkölcsnek minden lépése és cselekedete belülről, a lélekből jön. Csak a tiszta szívek látják meg az Istent s azok imádják igazán, akik lélekben és igazságban imádják. A keresztény erkölcsnek a szeretet a forrása. Az a szeretet, amely úgy cselekszik másokkal, amint akarja, hogy vele cselekedjenek, amely megbocsát nemcsak felebarátainak, hanem még ellenségeinek is, sőt imádkozik azokért, akik őt háborgatják és üldözik. Ennek a keresztény erkölcsnek a gyakorlása nem könnyű dolog. Nagy önfeláldozást és sok lemondást kíván. De, aki híven kitart mellette, az elnyeri az „élet koronáját“.

Vajjon ez a lelki kereszténység miképpen valósul meg a mi korunk szellemében? Nem mondom, hogy nincsenek egyesek, akik az evangélium eme magaslataira fel tudnak emelkedni, hogy a jézusi mustármag elveszítette volna fejlődő és csiraképességét. De azt igenis vallom, hogy az általános korszellem messze jár az igazi kereszténységtől. Még ott is, ahol a keresztény névre sokat adnak, ahol azt pótolhatatlan értéknek tekintik, ott is inkább magában a szóban s a vele járó külsőségekben és előnyökben látják az igazi értéket. Keresztények vagyunk addig, amíg keresztény nevünk és jellegünk előnyünkre szolgál; amíg egyéni céljainkat és ambícióinkat előbbre viszi; amíg hasznossági elgondolásainkat támogatja; amíg érzéseinket gyönyörűséggel tölti el: de mihelyt lemondást, önmegtagadást és áldozatot követel, azonnal kialszik a lelkesedés lángja. Avagy hol keressük a keresztényi lelkületet abban a korban, amelyben az emberi gondolat és szellem az anyag világán nem tud fölemelkedni; amelyben vallását és erkölcsét az írott betűre alapítja; amelyben a kicsinyes önzés elnyomja a nemesebb érzelmeket s a gyűlölet és irigység szabja meg embertársaink iránti kötelességeinket? Az ilyen viszonyok között csak álarc, tettetés és képmutatás a kereszténység, melynek külső leple alatt rejtőznek el az alantas indulatok és állatias szenvedélyek.

Ha ilyen sorsban részesül a kereszténység ott, ahol a lobo-gókon, mint lelkesítő jelszó szerepel, mit várhatunk ott, ahol gyűlöletessé tenni igyekeznek; ahol magát a szót is üldözik s helyébe a régi pogányságot akarják halottaiból feltámasztani? Hogy ebben mennyi része van a keresztényeknek, akik visszaéltek ezen istenes vallással, azt most nem vizsgáljuk. De egy eszményien

szép vallást azért eldobni, mert sokan visszaélnék vele s egyéni céljaikra használják ki, nem mutat helyes ítélőképességre.

Van-e tehát út és mód arra, hogy ezt a lelki keresztyénységet ebbe a világba bevigyük s annak érvényt szerezzünk? Vagy pedig Jézus eme mondását: „Az én országom nem e világból való“ úgy kell magyaráznunk, hogy a világ kedvéért s annak javára le kell mondanunk a jézusi eszményekről? Korántsem. Nem Jézusról s az ő evangéliumáról kell lemondanunk, hanem ezt a világot kell hozzá felemelnünk. Hogy ezt a célt elérhessük, azért nem kell emberi mívoltunkból kivetkőznünk, nem kell emberi viszonyainkat és földi helyzetünket megtagadnunk. Mint szülők, gyermekek, egyháztagok, honpolgárok és társadalmi emberek, földművesek, kereskedők, iparosok, hivatalnokok stb. egyaránt lehetünk hű követői Jézusnak, ha ugyanaz a lélek szab irányt életünknek és cselekvéseinknek, amely ő benne működött. Ha pedig egyénileg felöltözzük a hitnek, a szeretetnek és a testvériségnek jézusi lelkületét: akkor ez a lélek meg fogja teremteni azokat a külső emberi és földi intézményeket, amelyek méltó képviselői, munkásai és terjesztői lesznek ez Istenországának. Azért bármilyen borús körülöttünk a láthatár, mégis hittel vallom Schweitzer Albert mélyen érző lelkéből fakadó eme jós szavak igazságát: „A mai időkben, amikor a hazugság ruháiba öltöztetett erőszak olyan félelmetesen ül az élet trónján, mint ezelőtt soha, mégis erős a meggyőződése, hogy az igazság, szeretet, békére való hajlandóság, szelídség, jóság hatalmasabb minden más hatalomnál. Ezek az erők fogják irányítani a világot, ha a szeretet, igazság, békére való hajlandóság és szelídség gondolatait elég sokan, elég tisztán, elég erősen és elég kitartóan gondolják és élik meg.“

Az elmondottakból önkényt következik, hogy a keresztyény egyházaknak mi a feladata a mai válságos időkben? Legelső sorban az, hogy ők maguk eszméljenek rá, hogy mi az ők igazi hivatása. Mert, amíg a keresztyény egyházak magukat öncélnak tekintik, amíg csak a saját anyagi gyarapodásuk és hatalmi érdekeikért harcolnak; amíg arra törekednek, hogy magukat e világ kívánalmaihoz szabják, ahelyett, hogy ezt a világot emelnék az evangéliumi magaslatok felé: addig ők is csak vak vezetők, akik a vezetettekkel együtt a verembe esnek. Az egyházaknak mindenek előtt az evangélium edényeivé kell lenniök. Nem olyan edénnyé, mint az ó-testamentumi olajos korsó, amelyben csak annyi olaj volt, hogy

az éhenhalástól megkímélje azt a szegény asszonyt, hanem a jézusi evangélium drága olajával színültig teltíve kell lenniök, hogy abból bőséges mértékben elégíthessék ki a mai kor sívár szellemétől tikkadozó lelkeket. Nem az ágyúk, nem a bombák, nem a mérges gázok, hanem csak ez lehet beteg és válságban élő korunknak gyógyító orvossága.

A Gyakorlati Kereszténység Világmozgalma az ú. n. Life and Work 1937 július 12—26 napjain Oxfordban tartott konferenciájából a többek között ezt az üzenetet küldte a világ keresztény egyházaikhoz: „Az egyház legelső kötelessége és a legnagyobb szolgálat, amit a világnak tehet az, hogy csakugyan *egyház* legyen, amely az igaz hitet vallja és amely azzal bízott meg, hogy teljesítse Krisztus, az ő egyetlen Ura akaratát, akiben ő eggyé lett a szeretet és szolgálat közösségében.“¹

Chamberlain, volt angol miniszterelnök, a skót egyháznak múlt évi edinburghi gyűlésén az egyházak feladatáról ezeket mondotta: „A vallásoknak sokféle alakja van, de valamennyinek közös alapja a hit vagyis olyan dolgok létezésében való meggyőződés, amelyek szellemi erőt jelentenek. Az egyházak feladata a szellemi erők mozgósítása és azon alapelvek lefektetése, melyeknek az emberi viszonylatokat irányítaniok kell, hogy magasabb hatalom hathassa át a nemzeteket és bírja rá őket, hogy jó szomszédi viszonyban éljenek.“

Egy előkelő magyar protestáns folyóirat pedig ezt a tanácsot adja az európai keresztény egyházaknak: „Európai keresztények ne fordítsatok egyelőre gondot a külmisszióra, hanem országok politikusaikat és katonáikat térítsétek meg előbb a kereszténység számára. Az államfők vezessék a népet a béke és igazság útján, de ne akarják a nép lelkét kezükbe venni, mert a népnek hitet csak Isten adhat, viszont a papok és egyházi emberek ne támasszák alá liberális vagy újreformátori teológiájukkal az állam politikai életét, hanem a politikában és a munkában kifáradt lelkeket békítsék meg az evangélium hús forrásának vizével.“² Ezek az idézetek mutatják, hogy a kereszténység elfáradt az oly régóta húzóódó válságos világ bizonytalanságaiban s azt is belátta

¹ Protestáns Szemle 1939 évf. 2. sz. 69. 1.

² Protestáns Szemle 1939 évf. 5. füz., 228 1.

hogy a mai kor szellemében nem találhatja meg lelki nyugodalmát. Ezért sovárgó szemekkel tekint az egyházakra, hogy ezek készítsék elő és rakják le azt a fundamentumot, amelyen egy szebb és jobb jövő felépülhet és várja, hogy az egyházak méltán és komolyan mondhassák el Jézussal: „Jőjjetek én hozzám, kik megfáradtatok és meg vagytok terhelve és én megnyugtatlak titeket.“

Amikor én itt a keresztény egyházak mai feladatáról beszélek, nem terjeszkedhetem ki a *részlet-kérdésekre*. Nem adhatom elő, hogy miként kell és lehet az evangélium szellemét bevinni a gyermekek s az ifjak lelkébe, a társadalmi és gazdasági egyesületekbe, az állam és egyház munkájába. Mindez igen széleskörű tanulmányt és sok időt igényelne. Itt csupán a főcélra kívántam rámutatni s ez az, hogy a keresztény egyházak a mai kor beteges áramlataitól ne engedjék magukat elsodortatni, hanem azokkal az egész vonalon állítsák szembe azokat a vallási, erkölcsi és szellemi fegyvereket, amelyek az evangélium fegyvertárában olyan bőségesen találhatóak s akkor bízton remélhetik, hogy valamikor elmondhatják Jézussal: „Én meggyőztem a világot.“

Vári Albert.

Életjel.

Vedd most át megbékélt kezemből
e tükröt, élő lelkemet.
Lehet, már holnap eltemet
a szenny, mint tetemet, mely eldől
és koporsóba zárják.

Bár mindenki halottnak ismer,
mért lennék élet-károsult?
A tükör elhomályosult:
jel ez, mit jó orvos felismer,
ha vélt-halotthoz hívják.

S ha testem kúsza útakon
tovább is messze elcsatangol:
a lelkem tükrét átadom,
— ügyeld, míg jó az orvos —
életjel — Rólad és magamról! . . .

Fülöp József.